

čite upite odgovaram ivaio volim svu djecu, ali Ninu posebno, i kako je ne bih dao ni za jedno drugo dijete.

Mogao bih dugo pričati o njezinim izrazima ljubavi, ali evo samo nekih konkretnosti. Nevenko, naše najstarije dijete, dosta je živ i voli joj uzeti igračku, ili je malo udariti. Mala onda zaplače. Kad to primjetim, znadem strogo maloga ukoriti, no onda ga Nina dolazi braniti i tješiti. Tada sam zadivljen i čini mi se da ta djeca mogu više ljubiti nego odrasli.

Nina sad ima pet godina. Mogao bih reći da je inače zdravija od ostale djece. Uvjeren sam da se, uz našu brigu. Bog još posebno za nju brine. Stoga se ne osjećamo ni nesretni, ni kažnjeni (ne znam za što!), nego jednostavno osjećamo da nam je Bog to dijete dao na dar, da ga vodimo kroz život i zato smo sretni.

Budući da smo željeli imati još djece, našli smo se pred problemom. Što ako i druga djeca budu takva? Profesor nam je, međutim, razjasnio stvari i rekao da nema problema za buduću djecu, osobito kad se ne zna uzrok. Nakon dvije godine rodila se Martina. Zdrava je i posve normalna. Bog nam je sam dao puninu ljubavi i želju da je što više širimo, osobito prema Nini. Inače se prema njoj ponašamo normalno kao i prema drugoj našoj djeci i ne tražimo od nje više nego što može. Već i govori, a još mnogo više razumije. Što god joj se kaže, samo ako je s ljubavlju, ona to prima, učini uslugu itd. Kad smo npr. bili na praznicima, Nina se lijepo snašla među ostalom, normalnom djecom. Bila je na neki način miljenica naselja. Tamo gdje naiđe na dobrotu, ljubav i toplinu, uzvraća je. Voli djecu, pa i za vrijeme naše šetnje znade pomilovati, poljubiti drugu djecu koju mame ili tate vode. Tako jednostavno izražava ljubav, da smo sretni što je imamo. Kako će se dalje razvijati, to Bog zna, i dokle će u razvoju napredovati, to je u Božjim rukama.

Darka i Mario Živković

RAD NA POMAGANJU NEROĐENOJ DJECI KAO NEDJELJIVI DIO SVEUKUPNOG RADA CRKVE

Pojava ubijanja nerođene djece i pitanje odnosa prema njima neprestano je prisutna u životu Crkve i društva. Mi, koji poznajemo i priznajemo Boga i pogotovo ako smo i apostolski angažirani, bilo da živimo u braku, bilo da smo redovnici ili svećenici, reagiramo na tu pojavu na različite načine. Konzervativna linija u nama naglašava osudu abortera i roditelja koji daju ubijati svoju nerođenu djecu, zgraža se nad tim i žali za vremenima kad nije bilo toliko tog ubijanja. Liberalna linija govori nam da su znatan dio tih ljudi koji daju ubijati svoju djecu normalni, društveno prihvatljivi ljudi, koji, izgleda, nemaju drugog izlaza i da se tu ionako ne da baš mnogo učiniti. Čemu stoga uznemirivati ljude koji su inače skloni Crkvi?

I konzervativna i liberalna linija dovodi u svakodnevnom životu do izbjegavanja razgovora i pisanja o ubijanju djece putem pobačaja. Jedni kao da rezoniraju kako se tu više nema što reći, a drugi kao da nema smisla ponovno nešto reći. Stvaralačka linija u nama, međutim, naglašava da se u svim prilikama adekvatnim naporom postižu stvarni rezultati, da Bog poštuje princip

aktivnosti i rada. Naime, stvaralačka linija poštuje i prihvaća ljude, ali osuđuje zlo i zle postupke. Ne usteže se jasno govoriti o pobačaju, ali se ne upušta u uspoređivanje ljudi i osuđivanje onih koji čine zlo. Želimo ovdje istaknuti da pojava ubijanja nerođene djece, po našem mišljenju, toliko duboko ulazi u raznovrsna važna životna područja da je to jedna čvrsta točka (kao kad je Arhimed rekao: »Dajte mi čvrstu točku i pomaknut ću svijet«), kojom se mogu pokrenuti naprijed mnoga važna područja čovjekova osobnog i obiteljskog života. No na koji način?

•Svakom iole normalnom čovjeku pobačaj je abhorentan, užasan, kad vidi i spozna o čemu se radi. Osobe koje su upale u nevolju takve vrste treba da jasno informiramo o životu i smrti nerođenog djeteta i odmah moramo nastojati ljudima pomoći da nadu odgovore na pitanja **kako** bez pobačaja, **zašto** bez pobačaja, da im pomognemo da spoznaju da je **holje** bez pobačaja i, konačno, da se **može** bez pobačaja.

U traženju odgovora na navedena pitanja susrećemo se:

1. s problemom **smisla roditeljstva** u prvom redu. Potrebno je ukazivati na to i izgrađivati stav da je začeti, othraniti te ljudski i kršćanski odgojiti novo dijete imperativ, najznačajnije čovjekovo stvaralaštvo, da mi zapravo s Bogom stvaramo nove besmrtno osobe, slične nama i Bogu i vrijedne kao što smo i mi.

2. s problemom **smisla života**. Taj nas problem upućuje na stav da je naš život to više smislen koliko u njega unosimo više ljubavi i stvaralaštva. Novac, ugled u društvu, pa i kod najbližih, ima onoliko vrijednosti i smisla koliko služi ljubavi i stvaralaštvu.

Život našeg djeteta ima smisla unatoč opasnosti od rata, bolesti, invaliditeta ili drugih nedaća u životu. Naše je dijete ipak besmrtno, stvoreno za nebo.

3. Susrećemo se zatim s pitanjem **uloge naših seksualnih sposobnosti**. Na tom području treba afirmirati stav da je naša seksualnost usmjerena na roditeljstvo i da je u tome pravo bogatstvo za čavjeka. Po ozbiljno shvaćenom roditeljstvu, doživljavamo stav da su seksualni doživljaji samo za okvire doživotne bračne i obiteljske ljubavi kao jedini prirodan, logičan i životni stav. U tom kontekstu i omladinsko odgađanje seksualnih doživljaja do osnivanja doživotne obitelji svijetli u svojoj konstruktivnosti, normalnosti i ljudskosti. Za mladiće je roditeljstvo jednako važno kao i za djevojke. Zbog toga oni ne ulaze u površne seksualne veze. Površnim vezama izvrgavaju se mogućnostima stvaranja djeteta, a da to i ne saznaju ili da netko ubije njihovo dijete a da oni ne mogu ništa učiniti.

4. Susrećemo se i sa **svojom vlastitom slabošću**. Suočavajući se s kompleksnom i ozbiljnom problematikom života bez pobačaja, čovjek koji želi svoje roditeljstvo ispravno živjeti suočava se sa svojom slabošću u slijedenju težeg, ali lijepog dobra umjesto lakšeg, ali ružnog zla. Tu je prilika da ukazujemo kako takva slabost ima jedini trajni lijek u autentičnoj molitvi i pobožnosti Isusu i Mariji.

5. **Odgoj djece** je slijedeće područje koje pokreće suočavanje s pobačajem. Jesu li moji glavni ciljevi u vezi s djetetom stvaranje materijalne osnove za njegovu egzistenciju i standard, da ono ima novaca, stan, odijelo i školovanje, ili su naši glavni ciljevi usmjereni na njegov odgoj, da nam se u djetetu razvije poštenje, ljubav, konstruktivnost i pobožnost?

6. Ne manje važan problem je uspostavljanje ravnoteže odnosa među ljubavnim i bračnim parovima. Da li imati novo dijete u postojećim odnosima, koji su možda nestalni i nesređeni, ili se boriti za trajne, duboke i lijepe humane

odnose, pune ljubavi i poštovanja? Poboljšanjem odnosa nas kao para razvijamo uvjete za uspješan rast i odgoj djeteta.

Mogli bismo i morali bismo nastaviti s nabranjem i opisivanjem. Smatramo da se pitanjem ubijanja nerođene djece i svim područjima koja su s tim povezana moramo i dalje baviti i predložimo da slijedeći Svećenčki tjedan u siječnju i Obiteljska škola u kolovozu tretiraju ovu problematiku i posvete joj odgovarajuću pozornost.

OKRUGLI STOL

Voditelj: Na početku rada okruglog stola želio bih, prvenstveno zato da potaknem raspravu, postaviti dva pitanja: 1. Ovdje smo zajedno četiri dana, slušali smo predavanja, radili u skupinama, raspravljali. Mnogo je toga rečeno. Što vam se čini: da li je bilo nužno još nešto reći za naše roditelje, za djecu, za naše vjerske zajednice, a što mi nismo kazali? 2. Pitajte i o onome što niste sdgli u dosadašnjem radu škole, a željeli ste pitati. Zamolio bih našega don Antu da otvori raspravu.

Prvi svećenik: Sigurno da je kroz ova četiri dana bilo izneseno silno bogatstvo sadržaja. Govorili su ljudi koji su dugo u kontaktu s djecom i poznaju njihovu psihu. Govorili su i pojedini stručnjaci kao i roditelji. Rađa se pri tome misao: da li silno bogatstvo sadržaja koji je iznesen može stvarati kod roditelja i određene teškoće. Evo zašto! U relativno kratko vrijeme izneseno je previše informacija i roditelji će se naći pred pitanjem: što činiti? Istina, u praksi će prevagnuti roditeljska razboritost. Upravo zbog toga mislim da bi trebalo da uz svako predavanje u Školi nastupi i po jedan bračni par koji bi pokazao kako se određena načela i stavovi provode u praksi (imamo u tome pozitivno iskustvo). Znamo da Bog roditeljima daje i određene intuitivne sposobnosti, tu su i milosti sakramenta ženidbe te oni, i bez velikih školskih priprema, znaju pristupiti svom djetetu, znaju ga često bolje razumjeti nego jedan psiholog teoretičar. Teorija i praksa, naime, često znaju biti vrlo daleko jedna od druge. Predlažem stoga da se uz dobro pripremljena predavanja omogućiti i iznošenje praktičnih životnih iskustava.

Drugi svećenik: Muči me nešto od početka rada Škole i sada bih želio čuti sud roditelja. Ovdje se u predavanjima možda odviše naglašavalo nekažnjavanje, a isticala ljubav i uvjerenje kao sredstvo odgoja. Moje je mišljenje da treba naći srednji put (in medio virtus!). Uz takve stavove ima i onih o potrebi »šibe«! U Zapadnoj Njemačkoj npr. za niže razrede osnovne škole. Dalje ne. Što bi o tome kazali naši roditelji? Mislim da bi prevladalo mišljenje o srednjem putu. Neka se nade i šiba pri ruci, ali uz uvjet da ne bude nikad upotrebljena u naglosti, nikad nepravedno. I konačno, da u svojim postupcima roditelji budu apsolutno složni.

Profesorica: Nitko nije protiv kažnjavanja i strogosti, samo ne bih se složila s tima da to mora biti baš šiba. Uskratiti nešto, otjerati u kut, mirno sjedenje, ne dopustiti djetetu da se igra i slične kaznene mjere prihvatljivije su od šibe. Ona ipak omalovažava malu dječju ličnost i mislim da smo od stava Konrada Adenauera ipak nešto malo napredovali.